

mer. 160, communiter); pro eo quod subdiaconatum requirit, vigesimum primum; pro eo quod diaconatum, vigesimum secundum; pro eo quod sacerdotium, vigesimum quartum inchoatum (ut probabiliter Les. et Azor. apud Salmant., num. 157. *Quæ ætas sufficit, si ordinem suscipiat intra annum*, juxta Trident., sess. 24, capit. 12. *Nota quod ætate deficiente, etiam quoad unam horam, provisio beneficii est nulla: est commune cum Sanchez, Pal., Azor. et Salmant., num. 162*). Colligitur ex Tridentino, sess. 22, *De reformat.*, cap. 4, in fin., etc. In his tamen et similibus casibus multi excusantur, vel quia illud jus ubique non est receptum, vel quia bona fide tres annos fuerint in possessione, quæ veluti usucapionem et dominium parit. Les., dub. 20.

»Resp. 2.º Qui recipit beneficium quodcumque habens annexum ordinem sacrum, tenetur habere voluntatem saltem conditionatam clericandi, et sacrum ordinem recipiendi intra tempus a jure requisitum: Laym., cap. 13; Les., lib. 2., cap. 34, dub. 26. Ratio est, quia suscipiens officium cui obligatio est annexa, omni modo se habilitare tenetur; immo si curatum seu parochiale est, habetque intentionem sacerdotium intra annum non suscipiendi, sed parochiam dimittendi, non tantum mortaliter peccat, sed etiam ipso jure est privatus, et ad fructuum restitutionem tenetur, ut patet ex cap. *Commissa*, § 7, *De elect.*, in 6. Quod si tamen, mutata voluntate, ante finem anni sacerdos fiat, fructus retinere potest (idem docent Navar., Les., Sanchez, etc., cum Salmant., num. 190). Et sic tenendum contra Soto et Tolet., ut probatur ex dict. cap. *Commissa*, ubi dicitur, quod *recipiens beneficium curatum animo non suscipiendi sacerdotium, tenetur fructus restituere, nisi, voluntate mutata, promotus fuerit*. (Vide omnia verba textus citati infra num. 114.) Immo et Epis-

copus dispensare potest, ut, vicario substituto, studiis per septennium vacet.

3630. »Dixi 1.º *habens annexum ordinem sacrum*, quia si is non sit annexus, et beneficium sit simplex, licet illud acceptet animo fructus lucrandi et deinde uxorem ducendi, non nisi venialiter peccat, si alias officio suo satisfaciatur, ut docet Laym., cap. 17, Sanch., lib. 7, *De matrim.*, disp. 45. Ratio est, quia illa perversio ordinis, non videtur gravis, nec ullo jure vetatur, ideoque ad nullam fructuum restitutionem tenetur. Unde Garcia, part. 3, cap. 4, num. 42, talem ab omni culpa excusat.

»Dixi 2.º *voluntatem saltem conditionatam*: quia, si ex justa causa postmodum status clericalis minus illi convenire videatur, potest animum mutare, etiamsi beneficium sit curatum, v. gr., si primogenitus familiæ, aut frater, unicus sine liberis decedat, si optimum matrimonium ad conservationem familiæ nobilis, vel ad lites graves sopiendas necessarium offeratur. Ratio est, quia non est mens Ecclesiæ ita ad ecclesiasticum statum obligare, ut hæc et similia bona impediatur: Laym., loc. cit.»

3631. *Quæritur hic 1.º* Quomodo peccet qui recipit beneficium simplex animo deinde uxorem ducendi, beneficio dimisso? Certum est peccare graviter, si beneficium habeat annexum ordinem sacrum, ut communiter docent Busemb., ut supra, et Sanch., lib. 7, *De matrim.*, disp. 45, num. 14; Pal., tract. XIII, disp. 4, punct. 7, num. 14, et Salmant., tract. XVIII, num. 200 cum Soto, Tol., etc. Si vero ordinem sacrum annexum non habeat, tres sunt sententiæ. *Prima*, quam tenent Les., lib. 2, cap. 34, num. 132; Tolet., lib. 5, cap. 5, et Salmant., num. 199, cum Soto et Gut., dicit adhuc peccare mortaliter, quia similis intentio est perversio ordinis naturalis et divini statuentis, beneficia recipienda, esse tantum ad

obsequium Deo præstandum. *Secunda* sententia, quam sequuntur Palaus, loc. cit., et Garcia apud Busemb., sup., censet nec leviter quidem peccare, quia nullum apparet præceptum hoc prohibens. *Tertia* sententia media, quam tuentur cum Busemb., Sanchez, loc., cit., num. 19, et Laym., lib. 4, tract. II, cap. 14, num. 11, cum Navar. et Vazquez, tenet hunc quidem non excusari ab aliqua culpa, cum talis animus aliquam involvat inordinationem; sed non peccare graviter, cum hujusmodi inordinatio non sit tanta, ut damnari debeat de mortali; nullo enim jure constat ipsam esse gravem. Nullum autem præceptum, ut recte docent S. Antoninus et P. Concina, quorum verba retulimus lib. 3, num. 547, v. *Ceterum*, est hominibus sub gravi imponendum, nisi evidens ratio id suadeat. Et ex hoc principio, tradito prius etiam a Div. Thoma, quodlibet. 9, art. 15, præfata tertia sententia probabilior mihi redditur.

3632. *Quæritur 2.º* An peccet graviter, et teneatur restituere fructus, qui recipit beneficium curatum cum animo dubio vel conditionato suscipiendi sacerdotium intra annum? Affirmant Concina, tom. 10, pag. 152, et Sotus, Azorius apud Salmant. (num. 185), quia lex exigit veram intentionem suscipiendi, etc.; sic enim habetur in cap. *Commissa, de elect.* in 6: «Ceterum, si promoveri ad sacerdotium non intendens, parochialem receperis ecclesiam, ut fructus ex ea per annum recipias ipsam postea dimissurus (nisi, voluntate mutata, promotus fueris), teneris ad restitutionem fructuum eorundem, cum eos receperis fraudulenter.» Negant vero Navar., Barb., Gar., Graff. (ib., num. 186); quia textus loquitur de eo qui accipit fraudulenter beneficium; non autem dicunt accipere fraudulenter, qui cum animo dubio aut conditionaliter accipit. Verumtamen alii opinantur, ut Busemb., Les.,

lib. 2, cap. 34, num. 131 et 133; Sanch., dict. cap. 45, num. 10; Pal., num. 5; et Salmant., num. 188; qui citant Lop., Man., Bardi, etc., accipientem cum dubio peccare mortaliter, et teneri ad fructus perceptos restituendos, quia dubitans revera non habet intentionem; non vero accipientem sub conditione quia hic veram habet intentionem, quamvis conditionatam. Sed prima sententia est mihi probabilior, quia intentio, ut non sit fraudulenta, debet esse determinata absolute ad ordinem suscipiendum.

ARTICULUS IV

3633. An liceat habere plura beneficia? Et, quinam beneficiarii teneantur ad residentiam?

An et quando liceat habere plura beneficia? vide alia apud Busemb.

Quotuplicia sint beneficia? Et quæ sint incompatibilia? Et an obtento secundo beneficio quomodocumque incompatibili, vacet primum?

An pluralitas beneficiorum sit vetita de jure divino vel positivo?

Quæ causæ cohonestent pluralitatem beneficiorum?

De obligatione residentiam. Vide quæ habentur apud Busemb.

Quinam beneficiarii ad residentiam obligentur?

Quæ. 1.º An curati teneantur residere de jure divino?

Quid notandum circa residentiam Episcoporum?

Quid circa residentiam parochorum?

Dub. 1.º An parochi indigeant licentia in scriptis? Dub. 2.º An parochi habentes justam causam possint abesse per duos menses sine licentia? Quid si urgeat aliqua necessitas? Quid si absint per modicum tempus?

Quæ. 2.º Quo in loco beneficiarii teneantur residere? Et præsertim, ubi Episcopi? Et ubi parochi?

Quæ. 3.º Quænam causæ excu-

sent pastores a residentia? Et 1.º de causa charitatis. 2.º De causa necessitatis. 3.º De causa obedientiæ. 4.º De causa utilitatis.

Quær. 4.º Quando et quomodo pastores non residentes teneantur restituere fructus beneficiorum?

Dub. 1.º Quid si absint cum justa causa, sed sine licentia? Dub. 2.º Quid si eorum absentia sit sine culpa? Dub. 3.º Quid si resideant inutiliter? Et, an parochi teneantur per se exercere munia principaliora? Dub. 4.º An non residentes teneantur integros fructus restituere?

Quibus debent restitui fructus a non residentibus?

Plura hic de *residentia canonicorum*.

Quænam causæ excusent canonicos ab assistentia chori? Et 1.º de causa infirmitatis. Dub. 1.º An per se excusentur septuagenarii? Dub. 2.º An cæci et surdi? 2.º De causa necessitatis. Quid si quis abest a choro ob excommunicationem incursum? Quid si ecclesia sit interdicta? Quid si polluta? An canonici irregulares amittant distributiones et fructus præbendæ? 3.º De causa utilitatis.

Quid de canonico poenitentiario? Quid de theologo, de examinadoribus, visitoribus, etc.?

Quid de canonicis docentibus? An parochi docentes gaudeant eodem privilegio? Quid de canonicis et parochis studentibus?

«Resp. Plura beneficia possidere non est res simpliciter intrinsece mala, nec omnino indifferens, sed speciem mali præferens, immo ordinarie illicita, et naturali juri repugnans (si talia sint, quorum unum ad honestam sustentationem sufficiat), nisi justa causa ex circumstantia coonestetur: ita fere Layman, lib. 4, tract. II, cap. 8, num. 1, ex Sancto Thoma, Les., Azor., etc., communitur. Quia, ut docet Trident. sess. 24, pluralitas hujusmodi magnam inordinationem involvit, dum minuitur cultus divinus, Ecclesia operariis,

fundator pia intentione, pauperes utiliores Ecclesiæ futuri sustentatione privantur. Hinc beneficia distinguuntur in incompatibilia primi generis, in quibus, accepta pacifica possessione secundi, vacat prius; qualia sunt plura beneficia curata; item plures dignitates, personatus, duo beneficia uniformia sub eodem tecto; et in incompatibilia secundi generis, quæ, etsi sine peccato citra dispensationem obtineri nequeant,» etc.

Hasta aquí Busembau; y omito lo demás que dice, porque á continuación pone San Ligorio su opinión, á la que me atengo, por ser más autorizada. Dice así:

3634. «Beneficia alia sunt *simplicia*, prout sunt ea quæ instituuntur tantum ad preces Deo persolvendas, et ad altaris servitium, nimirum, canonicatus, capellanæ auctoritate pontificia vel episcopali erectæ, præstimoniam quæ dantur clericis ad studia prosequenda, et similia. Alia sunt *duplicia*, scilicet, quæ habent aliquam jurisdictionem, præeminentiam, vel administrationem ut sunt dignitates, etc., ut infra. Item alia beneficia sunt *compatibilia*, alia *incompatibilia primi generis*, prout sunt beneficia curata, vel uniformia sub eodem tecto, nempe, quæ ad easdem functiones concurrunt eodem loco et tempore; item dignitates, personatus, et officia. *Dignitates* sunt, quibus est annexa aliqua jurisdictio supra clericum aut populum, ut sunt episcopatus, abbatia, decanatus, præposituræ, archipresbyteratus, archidiaconatus. *Personatus* autem sunt, qui habent præeminentiam aliquam supra clericum, sed sine jurisdictione, ut sunt munera primicerii, præcentoris sive cantoris, et sacristæ primarii. *Officia* demum sunt, munera thesaurarii, præceptoris, custodis seu sacristæ inferioris, œconomi, etc., quorum aliquibus est annexa quædam administratio, sine tamen jurisdictione aut

præeminentia. Alia vero sunt incompatibilia *secundi generis*, ut sunt canonicatus et omnia quæ residentiam requirunt.

3635. «Notandum autem, quod si quis obtinet duo beneficia incompatibilia, obtento secundo, vacat ipso jure primum; et si ille utrumque retinere præsumat, ipso pariter jure utroque beneficio privatur. Hæc certa sunt quoad beneficia incompatibilia primi generis, ex Tridentino, sess. 7.ª, cap. 2; et sess. 24, cap. 17; item ex cap. *De multa, de præbend.*; extrav. *Execrabilis, de præb. et dign.*; cap. *Litteras, de concess. præbend.*; ac Clement. fin., eod. tit. Sed dubium fit an idem procedat in beneficiis incompatibilibus secundi generis, nempe, quod, obtento secundo, vacet primum. Affirmant Cont. Sporerii, in fine tom. 3, *De statu clericorum*, pag. 76, num. 48 ad num. 9; Salmant., tract. XXVIII, *De benef.*, num. 664, cum Gonz., Azor. et Garc. ac Fagnan. in cap. *De multa, de præb.*, ex declarat. Sac. Congregationis; idemque dicunt Salmant. probari ex locis citatis Tridentini. Sed negat Busemb., ut supra num. anteced., num. 115, ac Holzm., tom. 1, pag. 431, num. 415, cum aliis; et idem sentit Navar., lib. 3, consil. 24, *De præb.*, dicens quod si constaret Sacram Congregationem declarasse quod Tridentinum ita sit intelligendum, talis declaratio a Pontifice fuisset confirmata, et tunc sic foret tenendum; sed quia id non constat, et alias ex verbis Concilii id non videtur efficaciter probari, non est quod ad primam sententiam nos adstringat. Revera enim Concilium in priori loco citato, nempe, sess. 7.ª, cap. 4, loquitur quidem de præsumptibus retinere duo beneficia quomodocumque incompatibilia, scilicet, quæ residentiam requirant, et eos dicit ipso jure privari utroque beneficio; sed nullum facit verbum de vacatione primi ob consecutionem secundi. In posteriori

autem loco, nempe, sess. 4.ª, cap. 17, ubi præscribit vacare primum beneficium, obtento secundo, loquitur tantum de beneficiis curatis, nimirum, episcopalibus et parochialibus.

«Hoc tamen non obstante, propter prælaudatam declarationem Sacre Congregationis, cum ipsa a pluribus referatur, et præsertim a Fagnano, qui hujusmodi declarationum fuit diligens inquisitor, placet nobis potius primæ sententiæ adhærere; sed secundam non improbamus. Notat Layman (lib. 4, tract. II, cap. 8, num. 4, in fine) quod habens personatum cum cura in ecclesia, bene potest etiam habere ibidem canonicatum, cui parochialis ecclesia annexa est, et quam per vicarium administrare debet: ex cap. *Super eodem, de præb.*, in 6.

«Præterea notandum cum Salmant. (num. 666), et Abelly (append. *De statu cler.*, pag. 448, num. 2), quod in aliquo casu evidentis necessitatis sive utilitatis Ecclesiæ posset Papa dispensare, ut aliquis obtineat plura hujusmodi beneficia incompatibilia, etiam curata, prout Gregorius Magnus fertur præfecisse Martinum, Paulinum, et alios duobus episcopatibus. Idque patet ex Trident., sess. 7.ª, cap. 5. Diximus *casu evidentis necessitatis vel utilitatis*, nam alias habens plura hujusmodi beneficia, etiam cum dispensatione Pontificis, non erit tutus in conscientia, ut recte dicunt Salmant., loc. cit., cum Bellarm., Panorm., Vig. et Pol.»

3636. Los autores mueven aquí una cuestión sobre si la pluralidad de beneficios reunida en una misma persona está prohibida tan sólo por derecho canónico, ó también por derecho natural.

Hay tres opiniones: la primera la defienden Inocencio, Filiucio, Lugo y otros autores, que se pueden ver en los Salmaticenses y en Croix, en los lugares que cita San Ligorio en el núm. 117 del lib. 4. Se fundan prin-

principalmente en que si la pluralidad de beneficios fuese contra el derecho natural, el Papa no la dispensaría con tanta facilidad como testifica la costumbre. Esta opinión la tuvo por probable San Ligorio en un principio, pero después la abandonó.

La segunda opinión dice que absolutamente es de derecho divino, tanto respecto de los beneficios dobles como de los simples. Se fundan en que uno no puede servir bien á dos iglesias: además que la voluntad de los fundadores fué que al multiplicarse los beneficios, se aumentasen los ministros; y, por último, alegan las palabras del Tridentino, que en la sesión 24 *De reformat.*, cap. 17, decreta (omitiendo algunas palabras no necesarias) lo siguiente:

«Sancta Synodus debitam regendis ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præsentí decreto, quod in quibuscumque personis quocumque titulo, etiamsi cardinalatus honore fulgeant, mandat observari, statuit, ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad cathedrales ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia, tam sæcularia quam regularia quæcumque, etiam commendata, pertineant, cujuscumque tituli ac qualitatis existant.»

La tercera sentencia, dice San Ligorio, «communis et tenenda (etsi olim primam probabilem censui) docet pluralitatem beneficiorum, sive duplicium, sive simplicium, modo unum sufficiat ad congruam sustentationem, secundum se esse contra jus naturale ob rationes mox allatas, et alia plura inconvenientia, quæ oriuntur e pluralitate beneficiorum, enumerata a Joanne XXII in extravag.

Execrabilis, de præb. et dign.; ita ut plura beneficia nec etiam cum dispensatione Pontificis valeant retineri sine peccato mortali; sed non taliter quod id non possit ex aliquibus circumstantiis coonestari: ita S. Thom., quodlib. 9, art. 15, quem sequuntur Les., Laym., Salmant., *De benef. eccles.*, cap. unic., punct. 16, num. 658 et 669, ubi nostram sententiam ut certam habent cum aliis communiter; item Bellarm. (apud Tourn., loc. cit.), qui ait dispensationem Pontificis neminem tutum reddere, nisi adsit urgentissima causa, et Ecclesiæ necessaria.»

3637. Las causas que hacen lícita la pluralidad de beneficios en una misma persona son, y esta es común sentencia de los doctores:

1.º *La necesidad de la Iglesia*, por no haber otros ministros idóneos; y así lo afirman, siguiendo á Santo Tomás, Cócina, los Salmaticenses y otros. He aquí las palabras del Angélico Maestro, quodlibeto 9, art. 15: «Si sit necessitas in pluribus ecclesiis ejus obsequio, et possit plus servire ecclesiæ, vel tantumdem absens, quam alius præsens, et si qua alia sunt hujusmodi.»

La segunda causa es *la utilidad de la Iglesia*: se distingue de la anterior en que en la primera se permite la pluralidad de beneficios por la escasez de ministros, y en esta segunda es porque puede haber uno de tan relevantes prendas, que por su ciencia, prudencia y virtud pueda asistir mejor á dos ó tres iglesias que dos ó tres sujetos muy inferiores.

La tercera la expone Holzman sobre el capítulo final *De multa, de præb.*, donde se dice: «Nullus plures dignitates aut personatus habere præsumat, etiamsi curam non habeant animarum; circa sublimes tamen et litteratas personas, quæ majoribus sunt beneficiis honorandæ, cum ratio postulerit, per Sedem Apostolicam poterit dispensari.»

3638. *P.* Cuando un eclesiástico tiene un beneficio simple cuya renta le produce una sustentación suficiente, si después sin causa alguna recibiese otro beneficio, ¿vacaría el primero *ipso facto*?

R. Holzman, González, Flaminio, dicen que no quedaba privado *ipso facto* del beneficio, sino que el juez le debería obligar á que renunciase uno de los dos; pero San Ligorio (número 119) dice así: «Sed melius et communius affirmant Barbosa. *De potest. Episc.*, alleg. 62, num. 3, Fagnan., in cap. *De multa, de præb.* et Salmant., num. 669, cum Garcia, ex quadam declaratione Sacræ Congregationis, quam iidem Fagn. et Garc. referunt; hoc enim conformius videtur verbis, aut saltem menti Tridentini.»

Lo mismo dice Scavini (edición de 1874, tomo 3, núm. 629), donde, después de decir que es nula la colación de dos beneficios incompatibles si no hay dispensa pontificia, añade:

«Idem dicendum videtur de incompatibilium retentione; cum id sit conformius verbis Tridentini, uti ostendit Garcias. Diximus *statim a pacifica possessione secundi*, in quo ajunt dari bimestre ad dignoscendum num de illo beneficio molestiæ exoriantur.»

Los extranjeros dicen *Garcias*, pero el apellido de este docto escritor español no es *Garcias*, sino *García*.

3639. A continuación (en el número 120) San Ligorio copia la doctrina de Busembau, que dice así en orden á la obligación de la residencia:

1.º Episcopos, parochos, eosque qui curatum beneficium habent, jure divino teneri. Nec sufficit si per alios administrent, nisi majus bonum urgeat; quia contra rationem est, ut hic officium et fructus, alter opus habeat (Bonac., tract. I, disp. 5.ª, *De oblig. benef.*, punct. 1).

2.º Ita teneri ad residentiam, ut, si Episcopi intra annum ultra tres, et parochi ultra duos menses

absque legitima causa per Episcopum cognita et approbata absint, mortaliter peccent, et fructus non faciant suos; ita Trident., sess. 23, *De reformat.*, cap. 1. (Bonac., loc. cit.) Notat autem Diana, part. 9, tract. VII, resol. 53, ex Bard., supradicta etiam habere locum in superioribus sive prælatis regularibus; ideoque eos teneri tempore pestis etiam cum periculo suis assistere.

3.º Qui in ecclesiis cathedralibus vel collegiatis obtinent dignitates, canonicatus, præbendas, vel portiones (lo que sigue entre paréntesis es de San Ligorio) (item omnes mansionarii et ceteri qui habent in collegiatis beneficium perpetuum cum servitio annexo in choro, ut dicunt Salmant., tract. XXVIII, num. 148, ex declaratione Sacræ Congregationis, contra Azorium qui eos excusat, si alii sint qui ecclesiæ inserviant), si intra annum ultra tres menses absint, primo anno media parte fructuum, secundo vero anno omnibus fructibus quos illo anno lucrati sunt, privandos. Quæ tamen poena est sententiæ ferendæ, non latæ; ut constat ex Tridentino, sess. 25, cap. 10.

4.º Causas a residentia excusantes esse: 1.ª Doctionem theologiæ vel juris canonici; neque ad hoc licentiam prælati aut Episcopi requiri; requiri autem ad doctiones litterarum humanarum et philosophiæ, nisi contrarium habeat consuetudo.—2.ª Studium theologiæ, vel juris canonici; id enim per quinque annos etiam excusat.—3.ª Obsequium Papæ vel Episcopi ad Ecclesiæ utilitatem. 4.ª Licentiam legitimam ex quavis alia justa causa.—5.ª Honestam consuetudinem, ubi dispositio Concilii non est recepta (vide Bonac., loc. cit.)

5.º Qui absque justa causa abest, peccat mortaliter; non tamen tenetur ad restitutionem fructuum si officio satisfecerit, nisi ad eam condemnatur, vel nisi id aliquo jure sit expressum.